

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

23

marca 2018

piątek

19:00

NFM, Sala Główna

Neruda Songs

Lawrence Foster – dyrygent

Janina Baechle – mezzosopran

Torsten Kerl – tenor

Dietrich Henschel – baryton

NFM Filharmonia Wroclawska

Program:

Peter Lieberson (1946–2011) *Neruda Songs* [30']

I Si no fuera porque tus ojos tienen color de luna

II Amor, amor, las nubes a la torre del cielo

III No estés lejos de mí un solo día

IV Ya eres mía. Reposa con tu sueño en mi sueño

V Amor mío, si muero y tú no mueres

Gustav Mahler (1860–1911) *Das Lied von der Erde* [60']

I Das Trinklied vom Jammer der Erde

II Der Einsame im Herbst

III Von der Jugend

IV Von der Schönheit

V Der Trunkene im Frühling

VI Der Abschied

P. Lieberson

G. Mahler

Pieśni miłości i melancholii

Artur Bielecki

Program dzisiejszego, w dużej mierze elegijnego w nastroju koncertu wypełni muzyka Petera Liebersona oraz Gustava Mahlera. Amerykański kompozytor zmarł w 2011 r. – niemal dokładnie w setną rocznicę śmierci Mahlera.

Urodzony w Nowym Jorku Lieberson po ukończeniu studiów z zakresu literatury angielskiej rozpoczął studia kompozytorskie; kształcił się m.in. u Milтона Babbitta. Zgłębiał również buddyzm tybetański, a jego *Koncert fortepianowy* zawiera odniesienia do buddyjskiej filozofii. *Neruda Songs* – cykl pięciu pieśni na mezzosopran i orkiestrę do słów Pabla Nerudy, wybitnego chilijskiego poety – Lieberson skomponował dla swojej żony, amerykańskiej śpiewaczki Lorraine Hunt Lieberson. Dzieło zostało zamówione przez Los Angeles Philharmonic oraz Boston Symphony Orchestra i wykonane po raz pierwszy w Los Angeles 20 maja 2005 r. Prawykonanie poprowadził Esa-Pekka Salonen, a partię solową zaśpiewała Lorraine Hunt Lieberson.

Jeśli się wie, że śpiewaczka w niewiele ponad rok później zmarła na raka piersi, to *Neruda Songs* nabierają dodatkowego, tragicznego wymiaru. Lieberson stworzył subtelną, bogatą fakturalnie postromantyczną muzykę do poruszających wierszy Nerudy. To przejmująca poezja o miłości. W trzeciej pieśni słyszymy prośbę do ukochanej, aby nie odchodziła nawet na jeden dzień. W kolejnych strofach prośba staje się coraz intensywniejsza: „Nie opuszczaj mnie nawet na godzinę [...], na sekundę...”. Utwór Liebersona jest znakomitym, lirycznym dopełnieniem dla arcydzieła Mahlera.

O *Das Lied von der Erde* (*Pieśń o ziemi*) pisał Bohdan Pocij w swojej książce *Mahler* wydanej w 1992 r.: „Cykl sześciu pieśni orkiestrowych do tekstów starych poetów chińskich w secesyjnych parafrazach Hansa Bethgego spojony jest mocno, substancjalnie i formalnie, przez nadrzędną koncepcję kształtowania i kolorytu dźwiękowego muzyki oraz przez wspólną ideę i temat. Wprawdzie dopiero pieśń ostatnia – wielki finał, ku któremu zmierza pięć pieśni – ma tytuł *Abschied* i pożegnanie jest jej treścią, ale temat pożegnania właściwy jest wszystkim pieśniom. Główne motywy treściowe, poetyckie symbole piękności ziemi – jesień, lato, wiosna, dziewczyna, ptak, wino; radość, smutek, tęsknota – jawią się w perspektywie rozstania, wypełnionej

w pieśni ostatniej. *Lied von der Erde* nie ma właściwie odpowiednika w historii form muzycznych. Analogie z pieśnią, kantatą, symfonią są tu powierzchowne, nie sięgające istoty, nie tykające źródeł. Gdy zestroimy się z ruchem tej muzyki, uchwycimy jej smak, gdy przenikniemy nas jej brzmieniem i barwą, wówczas uświadomimy sobie, że muzyka ta dana nam jest również w szerszym kontekście przeżyć transcendentnych: w romantycznym doznaniu natury”.

Cytowana opinia wybitnego polskiego krytyka i muzykologa nie straciła na aktualności. Mahler, austriacki kompozytor o żydowskich korzeniach, jawi się nam dzisiaj – ponad ćwierć wieku po napisaniu przez Pocięja powyższych słów – jako jedna z najbardziej fascynujących osobowości twórczych przetomu XIX i XX stulecia. Nie brakowało w tym okresie kompozytorów równych mu formatem (jak przykładowo Claude Debussy, Maurice Ravel, Richard Strauss, Arnold Schönberg), ale chyba nikt w takim stopniu jak Mahler nie potrafił ukazać nowych horyzontów muzyki i przeczuć „ducha czasów”, a jednocześnie kontynuować całą tradycję romantyzmu. Romantyzmu – wielkiej epoki, która w czasach Mahlera odchodziła powoli w przeszłość (trzy lata po śmierci kompozytora wybuchła I wojna światowa).

W twórczości Mahlera sąsiadują ze sobą i splatają się dwie niezwykle silne jego fascynacje: symfonia i pieśń. Był autorem dziewięciu monumentalnych symfonii (*Dziesiąta* pozostała nieukończona), w tym tak sławnych, jak *Druga* (*Symfonia „Zmartwychwstanie”*) czy *Ósma* (*Symfonia Tysiąca*). Dzieła te wienczą długą historię rozwoju symfonii romantycznej, wywodzą się wprost z twórczości Ludwiga van Beethovena i Franza Schuberta. Z tej samej tradycji pochodzą pieśni Mahlera, patronuje im romantyczna fascynacja syntezą poezji i muzyki (romantyczna synteza sztuk). W takich arcydziełach, jak *Lieder eines fahrenden Gesellen* (*Pieśń wędrującego czeladnika*) czy pięć pieśni do słów Friedricha Rückerta Mahler stworzył własną, odrębną tradycję romantycznej pieśni, łączącej głos ludzki z żywiołem symfonicznym (orkiestrą).

Cykl *Das Lied von der Erde* był tworzony w latach 1907–1908, w rękopisie został określony jako symfonia na tenor i alt (lub baryton) solo i orkiestrę. Prawykonanie, pod dyrekcją Brunona Waltera, miało miejsce już po śmierci kompozytora – w listopadzie 1911 r. w Monachium. Na tekst tej wokalnie-instrumentalnej symfonii złożyły się parafrazy chińskiej poezji z VIII w. napisane przez Hansa Bethgego (Mahler wprowadził do tekstu własne poprawki).

W swoim esej opublikowanym na portalu Dwutygodnik.com Ryszard Daniel Goliańek tak przedstawia ten utwór: „Pieśń o ziemi składa się z sześciu części, których tematyka dotyczy nietrwałości świata, kruchości istnienia, przemijania. Piękno i młodość muszą nieuchronnie ustąpić starości i śmierci, przyjaźń i miłość to tylko skazane na utratę momenty szczęścia. Jedynie natura pozostaje niewzruszona i niezmienna – po jesiennym schyłku i zimowym odrętwieniu powróci wiosna, zapewniając trwanie świata”. Warto słuchać tego utworu, śledząc teksty kolejnych pieśni. Pojawiają się w nich takie motywy, jak smutek, melancholia samotności, pochwała młodości i piękna, wątki „pijackiej pieśni” (alkohol jako próba ucieczki przed smutkiem). Dominujący w dziele jest jednak motyw pożegnania – „żał z powodu rozstania z przyjacielem, atmosfera utraty i rezygnacji” (Goliańek), który zostaje złagodzony wątkiem pocieszenia odnajdywanego w kontakcie z naturą.

Nie unikniemy uczucia smutku, słuchając tych pięknych utworów z dzisiejszego programu. Przeciwwagą dla zawartego w tej muzyce tragizmu jest motyw miłości. Miłości, którą można utracić, ale której intensywność i siła stanowią o sensie naszego istnienia w świecie.

Lawrence Foster

Od 2013 r. Lawrence Foster jest dyrektorem muzycznym Opéra de Marseille i Orchestre Philharmonique de Marseille. Po dziesięciu latach współpracy z Gulbenkian Orchestra jako jej dyrektor artystyczny i główny dyrygent został dyrygentem honorowym zespołu. W ostatnim sezonie odbył z tą orkiestrą tournée do São Paulo i Rio de Janeiro, które zakończyło się wielkim sukcesem. Ponadto w sezonie 2016/2017 gościnnie występował z NDR Radiophilharmonie, Hungarian National Philharmonic, Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach oraz Konzerthausorchester Berlin. Koncertował też w Azji – ponownie wystąpił z orkiestrami symfonicznymi z Szanghaju i Hongkongu. W sezonie 2017/2018 Lawrence Foster wystąpił m.in. ponownie w Katowicach, Kopenhadze i Lucernie. Poprowadził też koncert Orchestre philharmonique de Radio France z udziałem solisty E. Kissina. Lawrence Foster jest również utalentowanym dyrygentem operowym i występuje w najważniejszych teatrach operowych na całym świecie. W obecnym sezonie poprowadził wykonanie koncertowe *Mathis der Maler* P. Hindemitha podczas George Enescu Festival w Bukareszcie; zadyryguje też nową produkcję opery

Ernani G. Verdiego w Opéra de Marseille. Jego dyskografia obejmuje szereg nagrań dla wytwórni Pentatone, m.in. cieszący się dużym uznaniem album z *Baronem cygańskim* J. Straussa nagrany z NDR Radiophilharmonie. W 2013 r. za nagranie opery *L'Étranger* V. d'Indy'ego z zespołem Orchestre National de Montpellier Languedoc-Roussillon otrzymał nagrodę L'Orphée d'Or przyznawaną przez Académie du Disque Lyrique. W przeszłości artysta pełnił funkcję dyrektora muzycznego Orquestra Simfònica de Barcelona, Orchestre Philharmonique de Monte Carlo, Jerusalem Symphony Orchestra, Houston Symphony, Orchestre de Chambre de Lausanne oraz Aspen Music Festival and School. Od sezonu 2019/2020 Lawrence Foster zostanie nowym dyrektorem artystycznym i I dyrygentem Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach.

Janina Baechle

Niemiecka mezzosopranistka Janina Baechle, od wielu lat członkini zespołu Wiener Staatsoper, jest podziwiana przez publiczność operową i koncertową za wspaniałe brzmienie głosu i pełną wrażliwość muzykalność. Studiowała muzykę i historię na uniwersytecie w Hamburgu, kształtując się jednocześnie w tamtejszej Hochschule für Musik und Theater pod kierunkiem G. Litz. Ponadto pobierała lekcje u B. Fassbaender. Do 2004 r. występowała w Staatstheater Hannover oraz Staatstheater Braunschweig. Współpracuje z najważniejszymi dyrygentami, takimi jak B. de Billy, sir S. Rattle czy S. Bychkov, a także z orkiestrami: New York Philharmonic Orchestra, NDR Elbphilharmonie Orchester oraz Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks. Z dużym upodobaniem wykonuje pieśni. W repertuarze koncertowym Janina Baechle jest szczególnie ceniona za wykonania dzieł G. Mahlera. Ponadto ma w swoim repertuarze *Alt-Rhapsodie* J. Brahmsa, *IX Symfonię* i *Missa solemnis* L. van Beethovena, *Le miroir de Jésus* A. Capleta, *Stabat Mater* K. Szymanowskiego, *Requiem* G. Verdiego oraz *Gurre-Lieder* A. Schönberga.

Torsten Kerl

Jest jednym z najbardziej popularnych tenorów böhöterskich na świecie. Występuje w ważnych międzynarodowych teatrach operowych i salach koncertowych, takich jak m.in.: Wiener Staatsoper, Deutsche Oper Berlin, Bayerische Staatsoper w Monachium, Staatsoper Hamburg, Semperoper Dresden, Metropolitan Opera w Nowym Jorku, San Francisco Opera, Royal Opera House – Covent Garden w Londynie, Teatro alla Scala w Mediolanie, New National Theatre w Tokio, Dutch National Opera w Amsterdamie,

Gran Teatro del Liceu w Barcelonie, Palau de les Arts w Walencji, Opéra Bastille i Théâtre du Châtelet w Paryżu, Opéra National de Lyon, Teatro Carlo Felice w Genui, Den Norske Opera w Oslo, Kungliga Operan w Sztokholmie i Théâtre de La Monnaie w Brukseli. Torsten Kerl rozpoczął karierę jako oboista, jednak bardzo szybko zaczął odnosić sukcesy jako śpiewak. W 2000 r. zdobył nagrodę Grammy w kategorii najlepsze zagraniczne nagranie operowe roku. Artysta jest często zapraszany na międzynarodowe festiwale w Bayreuth, Salzburgu, Edynburgu, Glyndebourne i Savonlinna. Regularnie współpracuje z największymi orkiestrami: Wiener Philharmoniker, London Philharmonic Orchestra, London Symphony Orchestra, Berliner Philharmoniker, Royal Concertgebouw Orchestra, L'Orchestre philharmonique de Radio France, Dresdner Staatskapelle i Accademia Nazionale di Santa Cecilia. Jego repertuar koncentruje się głównie na muzyce niemieckiej. Torsten Kerl należy do grona zaledwie kilku tenorów na świecie, którzy regularnie wykonują wszystkie wielkie role wagnerowskie. W repertuarze ma także role z oper C.M. von Webera, G. Bizeta, L. van Beethovena, R. Straussa, C. Saint-Saënsa, M. Musorgskiego, P. Czajkowskiego i G. Pucciniego.

Chin, dedykowali mu główne role w swoich operach. Szeroka gama uznanych nagrań świadczy ponadto o sukcesie Dietricha Henschela jako wykonawcy pieśni i oratoriów. Współpraca artysty z wielkimi dyrygentami, takimi jak sir J.E. Gardiner, N. Harnoncourt, Ph. Herreweghe czy C. Davis, jest udokumentowana na wielu płytach CD i DVD. Dietrich Henschel zgłębia również formy będące połączeniem muzyki, teatru i mediów wizualnych. Jego projekt *Wunderhorn* (premiera w 2015 r.) jest filmem fabularnym zrealizowanym na podstawie pieśni z *Des Knaben Wunderhorn* G. Mahlera – to koprodukcja siedmiu instytucji (m.in. BBC Symphony Orchestra w Londynie i Théâtre de La Monnaie w Brukseli).

Dietrich Henschel

Międzynarodowa kariera artysty rozpoczęła się od *Doktora Fausta* F. Busoniego w Opéra National de Lyon. Za płytę CD z tą produkcją artysta otrzymał nagrodę Grammy. Dietrich Henschel jest zapraszany przez najważniejsze europejskie teatry operowe w Paryżu, Berlinie, Amsterdamie, Florencji, Monachium, Hamburgu, Zurychu i Brukseli. Jego repertuar obejmuje dzieła od *L'Orfeo* i *Il ritorno d'Ulisse in patria* C. Monteverdiego po współczesną awangardę, m.in. role w takich operach, jak *Cyrulik sewilski* G. Rossiniego, *Tannhäuser* i *Śpiewacy norymberscy* R. Wagnera, *Don Giovanni* W.A. Mozarta, *Wozzeck* A. Berga, *Pelléas et Mélisande* C. Debussy'ego i *Żywoł rozpustnika* I. Strawińskiego. Współcześni kompozytorzy, tacy jak P. Eötös, D. Glanert, J.-M. Sánchez-Verdú i Unsuk

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

